

14.5.2002

Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja elintarviketalouden tutki-
muskeskus

MAA- JA ELINTARVIKETALOUDEN TUTKIMUSKESKUKSEN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä maa- ja metsätalousministeriölle että Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Leo Laurila ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Marjatta Kimmonen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä tabusarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen kustannus- ja suoritustietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatoimea on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot.

Tuloksellisuuden kuvauksen vaikuttavuustietojen osalta on arvioitu esitettyjen tietojen riittävyttä kokonaisuutena.

Tuloksellisuuden kuvaus perustuu pääasiassa tutkimustoiminnan tulostavoitteiden toteutumisen ja toimintojen kehittämisen kuvaukseen. Toimintakertomuksessa on käsitelty myös toimintaan liittyviä menoja, tuloja, rahoitusta sekä henkilöstötietoja. Tulosalueittain on esitetty kustannustiedot kahdelta vuodelta. Suoritustietoina on esitetty julkaisumäärät useammalta vuodelta sekä mm. luettelo vuonna 2001 päättyviksi ilmoitetuista tutkimuksista. Selkeää kuvaa tutkimusten valmistumisen toteutumisesta ei voida kuitenkaan saada. Tutkimuskeskuksen mukaan informaatio tämän suhteen on mahdollista vuoden 2002 osalta. Esitettyjä tietoja voidaan pitää luotettavina, mutta ei tuloksellisuuden kuvauksen kannalta täysin riittävinä.

Toimintakertomuksessa ei ole esitetty taloudellisuutta tai tuottavuutta koskevia tunnuslukuja eikä tulosalueittaisia henkilötyövuositietoja. Näiden sijasta on esitetty kustannustiedot tulosalueittain kahdelta vuodelta. Suoritemäärien kehitystä tulisi verrata käytettyjen resurssien kehitykseen. Tietoja tulisi esittää tulos- tai tehtäväalueittain kol-

melta vuodelta siten, että olisi mahdollista saada riittävä käsitys siitä, mitä käytetyillä resursseilla on saatu aikaan.

Vaikuttavuutta on toimintakertomuksessa pyritty kuvaamaan suhteellisen laajalla informaatiolla tutkimuskeskuksen toiminnasta, mitä ei yksin voida pitää täysin riittävänä. Asiakasvaikuttavuustutkimuksella on mahdollista täydentää kuvausta. Tutkimus tehdään joka toinen vuosi ja seuraavan kerran vuotta 2002 koskien.

Kustannusvastaavuuslaskelmien mukaan maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2001 yhteensä 15,2 milj. mk ja alijäämä 15,7 milj. mk. Julkisoikeudellisista suoritteista saadut tuotot olivat 0,2 milj. mk, joilla on lähes kokonaan katettu niistä aiheutuneet kustannukset. Liiketaloudellisesti hinnoiteltavista suoritteista saadut tuotot olivat 15,0 milj. mk, kustannukset 30,7 milj. ja alijäämä 15,7 milj. mk. Talousarviossa alijäämäksi oli arvioitu 11,2 milj. mk. Hintatuetun toiminnan tuotot olivat yhteensä 2,1 milj. mk, kustannukset 6,2 milj. mk ja alijäämä 4,1 milj. mk. Vuoden 2001 talousarvion mukaan maksullisen toiminnan tuloista sai käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen yhteensä 570 000 mk. Maa- ja metsätalousministeriön ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2001 oli koko maksullisen toiminnan alijäämän enimmäismääräksi määritetty 6,5 milj. mk.

Kaikki yhteiskustannukset jaetaan toiminnoille henkilötyövuosien suhteessa, jolloin yhteiskustannusten osuus maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmissa on muodostunut suhteellisen suureksi. Tällöin kustannuksiin sisältyy mahdollisesti muitakin kuin pelkästään maksullisen toiminnan kustannuksia. Tämä on huomioitu myös maa- ja metsätalousministeriön ja tutkimuskeskuksen välisessä tulossopimuksessa maksullisen toiminnan kannattavuustavoitteita määriteltäessä ja kannattavuutta arvioitaessa. Yhteiskustannusten jakoperusteisiin liittyvän epätarkkuuden vuoksi kustannusvastaavuuslaskelmia ei voida pitää täysin luotettavina.

Maa- ja metsätalousministeriön 29.11.2001 antaman muistion mukaan tulossopimuksessa yhteiskustannusten kattamiselle asetetaan vuosittain tietty tavoite, jolloin liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden tuottamista on voitava pitää vielä kannattavana. Toimintaa voidaan muistion mukaan pitää kannattavana silloin, kun tuloilla voidaan kattaa erillismenojen lisäksi noin 20-30 % välillisistä yhteiskustannuksista. Päätös johtaa tällöin liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden alihinnoitteluun. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan maksuperustelain 7 §:n mukainen liiketaloudellinen hinnoittelu tar-

koittaa toiminnan kannattavuutta mahdollisen hintatuen rajauksin. Tarkastusvirasto on jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiota maksullisen toiminnan alijäämäisyyteen.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevan laskentatoimen tarkastus on kohdistunut ulkoisen laskentatoimen tuottamien tietojen oikeellisuuden tarkastamisen lisäksi sisäisen laskentatoimen tuottamiin tietoihin. Kustannuslaskentajärjestelmien kehittämisen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota maksullisen toiminnan yhteiskustannusten jakoperusteiden määrittelyyn. Taivoiteltavaa olisi, että kustannuslaskentajärjestelmät tuottaisivat suoraan mahdollisimman kattavasti tiedot maksullisen toiminnan todellisesta kannattavuudesta. Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevaa laskentatoimintaa voidaan muutoin pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna. Laskentatoimen järjestelmien tuottamien tietojen hyväksikäyttöä ei voida pitää täysin riittävänä tulosalueita koskevien tuottavuus- ja taloudellisuustietojen tuottamisessa.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä sekä Lapin ja Kainuun tutkimusasemille ja taloustutkimuksen yksikköön tehtyjen tarkastuskäyntien yhteydessä. Tarkastusten perusteella on tilikauden aikana raportoitu joistakin kirjanpitoon ja maksuliikkeeseen sekä hankintoihin liittyvistä puutteista, joiden suhteen tutkimuskeskuksessa on ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Hankintoja koskeva tarkastus kohdistettiin kaikille tutkimuskeskuksen vastuualueille. Tarkastuksessa todettiin puutteita tarjousten käsittelyssä sekä valinta- ja päätösmentelyissä ja erityisesti niitä koskevassa dokumentoinnissa. Tutkimuskeskuksessa on hankintoja koskeva materiaalihjesääntö, jonka ohjeita ei ole riittävässä määrin noudatettu. Sisäistä valvontaa on tämän suhteen syytä tehostaa.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2002 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan alijäämäisyyden suhteen.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Leo Laurila

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen ylijohtaja
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen johtokunnan jäsenet
Valtiokonttori